

60 ปี ศรีสมภพ จิตรกรรมศรี : Footnote ชายแดนใต้

60

YEARS :

Srisompob

On the Path of Peace

ศรีสมภพ
Footnote
ชายแดนใต้

PATANI
FORUM

60 ปี ศรีสมภพ จิตรกรรมศาสตร์ : Footnote ชายแดนใต้

60 YEARS:

Srisompob

On the Path of Peace

ศรีสมภพ

Footnote

ชายแดนใต้

PATANI
FORUM

FB / pataniforum

บรรณาธิการบริหาร

Ekkarin Tuansiri

เอกรินทร์ ต่วนศิริ

บรรณาธิการเล่ม

Imron Sahoh

อิบรอน ซาฮา

กองบรรณาธิการ

Abudulloh Mad-adum
Arichah Kaikaew
Nuremah Beraheng
Don Pathan

อับดุลล๊ะ: หมอจะดำ
อาอิชะห์ กาเยแก้ว
นูรีมะห์ บือราฮอง
ดอน ปาทาน

รูปแบบ

Phakdee Tuansiri

ภักดี ต่วนศิริ

ติดต่อ

112 / 21 หมู่ 5 ถนนหนองจิก ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี 94000
Email : editor.pataniforum@gmail.com
www.pataniforum.com

พื้นที่สาธารณะ:
พื้นที่แห่งการตื่นรู้

MAGAZINE

Issue : 23

Oct

2017

FREE COPY !!!

พศ.ดร.ศรีสมภพ จิตรกรรมศาสตร์

60 Srisompob
YEARS On the Path of Peace

พค.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี

**PATANI
FORUM**

60 ปี ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี : Footnote ชายแดนใต้

**PATANI
FORUM**

สารบัญ

01

อาบูอาฟิซ อัลอาทิม :
อาจารย์ศรีสมภพผู้เปิด “หน้าต่าง”
ให้นักต่อสู้ปาตานี

10

02

จักรพงษ์ อภิมาธรรม :
อาจารย์ศรีสมภพคือผู้เสนอแนะแนวทางการ
สร้างสันติภาพให้ฝ่ายความมั่นคงไทย

12

03

วรสิทธิ์ ศรศรีวิชัย :
อาจารย์ศรีสมภพคือนักวิชาการที่โดดเด่น
ด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้

14

04

สามารถ ทองเฟือ :
อาจารย์ศรีสมภพคือศาสตราจารย์
ด้านสันติภาพชายแดนใต้

16

05

วิชัย กาญจนสุพรรณ :
อาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่นำบทเรียนจากความ
ขัดแย้งรุนแรงในอดีตเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม
สู่การใช้แนวทางแห่งสันติวิธี

18

06

แอนเดรีย โบนาร์ :
อาจารย์ศรีสมภพเป็นนักวิชาการที่ได้รับการ
ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

22

07

แวอิสมาแอล แบนแซ :
อาจารย์ศรีสมภพคือผู้นำทางความคิด
สำหรับตัวแสดงหลักในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี

24

08

สุภาภรณ์ พันธ์นาฮี :
การทำงานกับอาจารย์ศรีสมภพคือการได้
พัฒนาศักยภาพของตัวเอง

28

09

เจริญพงศ์ พรหมศรี :
สำหรับอาจารย์ศรีสมภพ งานตามอุดมการณ์
มาก่อน ส่วนเงินค่าตอบแทนมาทีหลัง

30

10

สุกรี หลั่งปุเต๊ะ :
ควรส่งต่อแนวคิดของอาจารย์ศรีสมภพ
สู่คนรุ่นใหม่

34

ศรีสมภพ

Footnote ชายแดนใต้

พศ.ดร.ศรีสมภพ จิตกัมมย์ศรี

ขอคารวะ: พศ.ดร.ศรีสมภพ จิตกัมมย์ศรี เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ ถ้าไม่มีศรีสมภพ ก็ไม่มีสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภาคใต้ในปัจจุบัน ดังที่เอกรินทร์ เตือนศรี กล่าวไว้ “ศรีสมภพ คือ footnote ของปัญหาใต้... ไม่เพียงเท่านั้น ถ้าที่รู้จักและทำงานร่วมกัน ศรีสมภพ คือ อาจารย์ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย และรักความเป็นธรรมมาตั้งแต่หนุ่มจนวัยล่วงเลยมาถึงปัจจุบัน คำกล่าวที่ว่า if you are young and you are leftist you have heart, but if you are old and you are still leftist you have no head คงใช้ไม่ได้กับศรีสมภพ เพราะเขายังยืนอยู่บนเส้นทางสายอุดมการณ์ ที่ตัวเองศรัทธาอย่างไม่เสื่อมคลาย”

ในแวดวงวิชาการที่ศึกษาประเด็นชายแดนใต้หรือในช่วงหลังมีการใช้คำว่า “ปาตานี” เพื่อเรียกขานพื้นที่แห่งนี้ สหสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ โดยระเบียบของรูปแบบการทำงานวิชาการสิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือ การอ่านวรรณกรรม/ งานวิจัยที่เคยศึกษามาก่อนหน้านี้ ว่ามีใครทำอะไรบ้าง เพื่อจะต่อยอดความรู้ในสิ่งที่มียู่หรือแม้กระทั่งวิพากษ์ความรู้ที่มีอยู่เดิม

การทำงานวิชาการต่างจากงานเขียน วรรณกรรมและงานเขียนในรูปแบบอื่น ๆ คือ จำเป็นต้องมีการอ้างอิงข้อมูลของการเขียนงาน ไม่ว่าจะเป็นการอ้างอิงเอกสาร อ้างอิงคนสัมภาษณ์ กล่าวคือต้องรู้ที่มาที่ไปของข้อมูลในการเขียนเพื่อให้คนอ่านได้รู้ว่ามันมีที่มาของแหล่งข้อมูล

อาจารย์ศรีสมภพได้ทำงานที่สำคัญประเภทหนึ่งที่น่าสนใจคือการทำสถิติข้อมูล ฐานข้อมูลเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยฐานที่มั่นคงสำคัญในการทำงานคือ Deep South Watch (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้) ที่ทำงานหลากหลายประเด็น แต่ข้อเด่นประการหนึ่งคือการทำงานด้านสถิติ โดยใช้ความรู้เฉพาะของอาจารย์ศรีสมภพในการทำงานวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และแน่นอนเป็นแหล่งอ้างอิงของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา ทั้งในและต่างประเทศสำหรับการอ้างอิง เพื่อเป็นองค์ประกอบการทำงานวิจัย

ไม่เพียงแต่เท่านั้นนักสื่อสารมวลชนหรือเรียกกันติดปากในภาษาทั่วไปว่า “นักข่าว” อาจารย์ศรีสมภพก็เป็นแหล่งข่าวของหลาย ๆ สำนัก ที่ต้องการทำข่าวเกี่ยวกับชายแดนใต้ ตั้งแต่สื่อสำนักพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จนถึงโลกออนไลน์ ก็นางานของศรีสมภพไปอ้างอิงในการทำรายงานข่าว

ในคำคืนที่จังหวัดน่าน หลังจากเสร็จสิ้นประชุมวางแผนประจำปีของคณะรัฐศาสตร์ มอ.ปัตตานี ผมได้มีโอกาสได้สนทนาและทานข้าวกับอาจารย์ศรีสมภพ และบทสนทนาย้อนอดีตของชีวิตอาจารย์ศรีสมภพ ที่ได้เล่าประสบการณ์ให้ฟังอย่างน่าสนใจของการแสวงความเป็นธรรมที่อยู่ใใจของ ก่อนที่จะเดินทางกลับมาเรียนหนังสือต่อในรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและโท หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนในระดับปริญญาโท ก็ได้เดินทางมาสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และลาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อิลลินอยส์ (Northern Illinois University) ประเทศสหรัฐอเมริกา

จำนวนน้อยคนหนัที่จะทราบว่า หลังจาก 6 ตุลาคม 2519 อาจารย์ศรีสมภพ ได้เข้าป่ากับเหล่าเพื่อน ๆ นักศึกษาในสมัยนั้นเพื่อต่อสู้ให้สังคมไทยหลุดพ้นจากเผด็จการเพื่อนำไปสู่สังคมใหม่ที่เป็นธรรม เส้นทางของคนที่ต้องตั้งแต่วัยหนุ่มย่อมมีความหมายในตัวเอง

บทบาทของศรีสมภพตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการทำงานด้านสันติภาพมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี หากนับเริ่มต้นตั้งแต่งานวิจัยที่เสนอแก่คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรุนแรง สันติภาพ โดยตรง จนกระทั่งก่อร่างเป็นทีม DSW ที่ทำงานโดดเด่นมาโดยตลอด ถือว่าเป็นการทำหน้าที่ปัญญาชนสาธารณะที่อยู่เป็นพื้นที่ของการปฏิบัติการจริง ที่นำพาผู้คนหลากหลายให้มาทำงานร่วมกัน แน่นนอนสิ่งสำคัญคือได้ทำให้พื้นที่มหาวิทยาลัยได้มีหลากหลายและใกล้ชิดกับสังคมที่นั่นด้วย นับว่าเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การเคารพ

การตัดสินใจพิมพ์วารสารเล่มนี้เป็นสิ่งที่เราเอง (ปาตานีฟอรัม) ขอแสดงความนับถืออย่างยั้งที่ สุภาพบุรุษและผู้ไม่ถือโกรธใครอย่างอาจารย์ศรีสมภพ เราเชื่อว่าหลายคนก็ย่อมมีวิธีการแสดงออกต่ออาจารย์ศรีสมภพแตกต่างกันไป และการผลิตวารสารเล่มนี้ก็เป็นวิธีหนึ่งเท่านั้น ในหลายสิบร้อยวิธีการ ในแวดลอมที่อาจารย์ศรีสมภพได้ทำงานร่วมด้วย

สำหรับผมเองในฐานะรับผิดชอบบรรณาธิการบริหารเล่มนี้ ผมขอหยิบโพสต์จากเฟสบุ๊กของอาจารย์ชากี๋ พิทักษ์คุมพล สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้โพสต์ข้อความ ในวันที่ 25 กันยายน 2560 ดังนี้

แต่ครูและเพื่อนร่วมงาน

ขอคารวะ ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ ถ้าไม่มีศรีสมภพ ก็ไม่มีสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภาคใต้ในปัจจุบัน ดังที่เอกรินทร์ ต่วนศิริกล่าวไว้ “ศรีสมภพ คือ footnote ของปัญหาไฟใต้... ไม่เพียงเท่านั้น เท่าที่รู้จักและทำงานร่วมกัน ศรีสมภพ คือ อาจารย์ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย และรักความเป็นธรรมมาตั้งแต่หนุ่มจนวัยล่วงเลยมาถึงปัจจุบัน คำกล่าวที่ว่า if you are young and you are leftist you have heart, but if you are old and you are still leftist you have no head คงใช้ไม่ได้กับศรีสมภพ เพราะเขายังย้ายอยู่บนเส้นทางสายอุดมการณ์ที่ตัวเองศรัทธาอย่างไม่เสื่อมคลาย”

ด้วยจิตคารวะผู้เป็นครูที่น่านับถือคนหนึ่งบนเส้นทางวิชาการของข้าพเจ้า
ชากี๋ พิทักษ์คุมพล

ผมเห็นว่าข้อความข้างต้นแม้เป็นข้อความสั้น ๆ แต่มีความหมายที่สรุปรวบยอดในเส้นทางอาชีพนักวิชาการที่ทำงานด้านสันติภาพแก่พื้นที่แห่งนี้

ไม่ว่าต้องใช้เวลากี่นานเท่าไรเพื่อให้เกิดสันติภาพแผ่นดินชายแดนภาคใต้ / ปาตานีแห่งนี้ แต่คนทำงานระหว่างทางในการถักทอเส้นทางเส้นนี้ หนึ่งในนั้นก็คือ “อาจารย์ศรีสมภพ Footnote ชายแดนใต้”

ด้วยมิตรภาพ
เอกรินทร์ ต่วนศิริ
บรรณาธิการบริหาร

ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ / ปาตานี ซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่าเริ่มต้นขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมานั้น โดยข้อเท็จจริงแล้วชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่มองว่าตนเองตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของรัฐสยามมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่มีการแบ่งเขตแดนอย่างชัดเจนในปี ค.ศ. 1909 จากการลงนามสนธิสัญญา Anglo-Siamese Treaty อันส่งผลให้พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในปัจจุบันตกเป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศ จนนำไปสู่การต่อสู้เป็นระยะ ๆ กระทั่งในปี พ.ศ. 2490 หนะยีสูลหง อับดุลกาเดร์ ผู้นำศาสนาได้นำข้อเรียกร้อง 7 ข้อยื่นต่อรัฐบาล เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในขณะนั้น โดยเนื้อหาของข้อเสนอมองว่าข้อเสนอนี้เป็นข้อเสนอทางการเมืองที่เรียกร้องให้ท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ตามแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ แต่หลังจากนั้นหนะยีสูลหงถูกจำคุกเป็นเวลา 3 ปีกว่า ๆ ด้วยข้อหาบกพร่อง ภายหลังจากที่ถูกปล่อยตัวออกมาท่านก็ถูกเรียกให้ไปรายงานตัวโดยสันติบาลไทย ระหว่างนั้นปรากฏว่าหนะยีสูลหงได้ถูกอุ้มหายพร้อมกับลูกชายซึ่งไปเป็นล่ามและผู้ติดตามอีก 2 คน

การเคลื่อนไหวของหนะยีสูลหงนับได้ว่าเป็นการต่อสู้โดยใช้แนวทางแห่งสันติวิธี กระทั่งภายหลังเหตุการณ์หนะยีสูลหงถูกอุ้มหายเพียงไม่กี่ปีเท่านั้นเอง กลายเป็นจุดเริ่มต้นการก่อตัวของกลุ่มขบวนการต่อสู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น BNPP (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น BIPP) PULO BRN ฯลฯ และเคลื่อนไหวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงปี พ.ศ. 2530 ปฏิบัติการทางการเมืองของกลุ่มขบวนการลดน้อยลงจนรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวเชื่อว่าความขัดแย้งใกล้จบลงแล้ว ทว่ามันกลับเป็นช่วงของการก่อตัวของกลุ่มบีอาร์เอ็นฝ่ายการทหาร กระทั่งต้นปี พ.ศ. 2547 เริ่มมีการปฏิบัติการทางการเมืองอย่างชัดเจนเรื่อยมาถึงปัจจุบัน แม้จะมีการพูดคุยเพื่อสันติภาพอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2556 ระหว่างตัวแทนรัฐบาลไทยกับตัวแทนขบวนการบีอาร์เอ็น หรือการพูดคุยเพื่อสันติสุขในปัจจุบันระหว่างตัวแทนรัฐบาลไทยกับกลุ่มมาราปาตานี ซึ่งเป็นองค์กรร่มของขบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยปาตานี แต่ก็ยังไม่เห็นแววว่าการพูดคุยจะประสบผลสำเร็จในเวลาอันใกล้

แต่ในอีกด้านหนึ่งกระบวนการสร้างสันติภาพที่เกิดจากการเคลื่อนไหวโดยสันติวิธีของภาควิชาการและภาคประชาสังคมในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานีดูจะคึกคักและก้าวหน้าเป็นอย่างมากนับตั้งแต่สิบกว่าปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการทำให้วาทกรรมต่างๆ ก่อเกิดเป็นรูปธรรมได้จริงในพื้นที่ ตัวอย่างเช่นแนวคิด “**พื้นที่กลาง**” ที่สามารถทำให้ผู้คนที่มีความคิดที่แตกต่างหลากหลายมาร่วมถกเถียงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ โดยเฉพาะการที่คนในพื้นที่ได้มาพูดคุยกันจนก่อให้เกิดแนวคิด “**การสร้างสันติภาพจากคนใน**” ที่ให้คนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายสามารถกำหนดอนาคตร่วมกันได้

นอกจากนั้นแล้ว ยังเกิดสื่อทางเลือกมากมายที่เป็น “**การสื่อสารจากคนใน**” ซึ่งนับได้ว่าสำคัญมาก เพราะคนในพื้นที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ตัวเองการจะสื่อสารได้อย่างไม่คลาดเคลื่อน ที่สำคัญการนำแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ และองค์ความรู้จาก “**บทเรียนกระบวนการสันติภาพ**” จากพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก มานำเสนอในพื้นที่นับว่าสำคัญยิ่งเช่นเดียวกันแน่นอนว่าการสร้างสันติภาพควร “**ขับเคลื่อนด้วยความรู้**” เพราะผู้คนจะได้รู้ตำแหน่งแห่งที่และบทบาทหน้าที่ของตนเองในการที่จะช่วยหนุนเสริมให้เกิดสันติภาพในพื้นที่

ที่ขาดไม่ได้คือการรับฟังเสียงจากประชาชนซึ่งในพื้นที่มีการเคลื่อนไหวของภาควิชาการและภาคประชาสังคมได้มี “การทำวิจัยเชิงสำรวจความเห็นของประชาชน” เกี่ยวกับประเด็นกระบวนการสร้างสันติภาพซึ่งเป็นไปตามหลักวิชาการเพื่อรับฟังเสียงและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การเคลื่อนไหวอีกประการที่สำคัญก็คือ “**การสร้างทางเลือก**” ต่าง ๆ เพื่อหาทางออกของปัญหาโดยใช้แนวทางแห่งสันติวิธี อย่างในช่วงที่ผ่านมาเคยมีข้อเสนอเรื่อง “เขตปกครองพิเศษ” ที่ยึดโยงกับแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจก็เป็นหนึ่งในทางเลือกที่น่าสนใจ

ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวด้วยแนวทางแห่งสันติวิธีในพื้นที่ชายแดนใต้ / ปาตานีในช่วงเวลาปัจจุบันนี้ หากจะเอ่ยชื่อใครสักคนหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวข้างต้น หนึ่งในย่อมมีชื่อของ ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี ที่เป็นทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติการคนสำคัญในพื้นที่ โดยบทความในวารสารฉบับที่ 23 นี้จะนำเสนอ 10 มุมมองของนักวิชาการและนักปฏิบัติการรวมไปถึงคู่ขัดแย้งหลักที่มีต่อบทบาทของอาจารย์ศรีสมภพในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ในส่วนของผู้ขัดแย้งหลัก นพ.อาญาพิช อัลดากิม ชื่นชมว่าอาจารย์ศรีสมภพคือผู้เปิด “**หน้าต่าง**” ให้นักต่อสู้ปาตานี ขณะที่ น.อ.จักรพงษ์ อภิมาหารธรรม บอกว่าอาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่เสนอแนะแนวทางการสร้างสันติภาพให้ฝ่ายความมั่นคงไทย ส่วนภาควิชาการ ดร.นพ.วรสิทธิ์ ศรศรีวิชัย บอกว่า อาจารย์ศรีสมภพคือนักวิชาการที่โดดเด่นด้านข้อมูลข่าวสารและ

ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี

ความรู้ ส่วน ผศ.ดร.สามารถ ทองเผือก ยกให้อาจารย์ศรีสมภพคือศาสตราจารย์ด้านสันติภาพชายแดนใต้ ขณะที่ รศ.ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ ชี้ว่าอาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่นำบทเรียนจากความขัดแย้งรุนแรงในอดีตเพื่อแปลงเปลี่ยนสังคมไปสู่การใช้แนวทางแห่งสันติวิธี และ ศ.ดร.แอนเดรีย โมลนาร์ กล่าวว่าอาจารย์ศรีสมภพเป็นนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ขณะที่นักปฏิบัติการ นายเวอัสมาแอล แนแซ ยกให้อาจารย์ศรีสมภพคือผู้นำทางความคิดสำหรับกลุ่มคน 4 กลุ่มที่เป็นตัวแสดงหลักในพื้นที่ชายแดนใต้ / ปาตานี ขณะที่ นางสาวสุภาภรณ์ พันสนาชี บอกว่าการทำงานกับอาจารย์ศรีสมภพคือการได้พัฒนาศักยภาพของตัวเอง ส่วน นายเจริญพงศ์ พรหมศร กล่าวว่า สำหรับอาจารย์ศรีสมภพ งานตามอุดมการณ์มาก่อนส่วนเงินค่าตอบแทนมาทีหลัง ขณะที่ ผศ.ดร.สุกรี หลังบุเต๊ะ นักวิชาการและนักปฏิบัติการที่ได้รับการยอมรับจากโลกมุสลิม เสนอแนะว่าควรส่งต่อแนวคิดของอาจารย์ศรีสมภพสู่คนรุ่นใหม่ต่อไป

วารสารเล่มนี้ ปิดท้ายด้วยบทความเรื่อง “เอกรินทร์ ต่วนศิริ: Islamophobia ความเป็นเราและความเป็นอื่น” เขียนโดย นายกฤษฎา ศุภวรรณะกุล ที่พยายามจะอธิบายผลการศึกษาที่มาที่ไปของอาการหวาดกลัวอิสลามในสังคมไทย แม้ว่าจะมีความพยายามอธิบายว่าปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ / ปาตานีไม่เกี่ยวกับศาสนา แต่ปฏิเสธไม่ได้การคัดค้านการก่อสร้างมัสยิดและการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมฮาลาลในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เกิดจากการหวาดกลัวว่าจะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเหมือนในพื้นที่ชายแดนใต้ ชี้ให้เห็นว่าความหวาดกลัวเกิดจากความไม่เข้าใจอิสลาม ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับมุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ไม่มากนักน้อย ดังนั้นการทำความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกัน

01

อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим :

อาจารย์ศรีสมภพผู้เปิด “หน้าต่าง” ให้นักต่อสู้ปาตานี

นายแพทย์อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим แกนนำกลุ่มแนวร่วมอิสลามปลดปล่อยปาตานี (BIPP) และโฆษกมารา ปาตานี (Majlis Syura Patani : MARA Patani) องค์การร่วมของขบวนการปลดปล่อยเอกราชปาตานี ระบุว่า ตนเองได้ติดตามงานของอาจารย์ศรีสมภพมาเป็นเวลาหลายปี ก่อนที่จะมีโอกาสพบเจออาจารย์ศรีสมภพเป็นการส่วนตัวเมื่อหลายเดือนก่อน

ชื่อเสียงของอาจารย์ศรีสมภพได้มาสู่การเป็นจุดสนใจในทางการเมืองเมื่ออาจารย์ศรีสมภพได้ถูกเลือกเป็นส่วนหนึ่งของตัวแทนฝ่ายรัฐบาลไทย (ปาร์ตี้ A) ในการพูดคุยสันติภาพกับกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชปาตานี / บีอาร์เอ็น (ปาร์ตี้ B) เมื่อปี 2013

การสื่อสารระหว่างตนเองกับอาจารย์ศรีสมภพเริ่มต้นครั้งแรกหนึ่งปีหลังจากนั้น คือในปี 2014 เมื่อตนเองได้ส่งอีเมลไปหาอาจารย์ศรีสมภพเพื่อขอเขียนบทความลงในบล็อกของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ และคำตอบของอาจารย์ก็เป็นไปในเชิงบวก อาจารย์ได้เปิดหน้าต่างให้ความคิดเห็นของนักต่อสู้ปาตานีสามารถแสดงออกได้อย่างเสรี ซึ่งนั่นก็ทำให้ตนเองสามารถเขียนบทความหลาย ๆ ชิ้น ได้ถูกสัมภาษณ์และในบางโอกาสก็ได้ร่วมในเวทีเสวนาทางด้านสันติภาพกับอาจารย์ศรีสมภพและผู้เชี่ยวชาญด้านสันติภาพจากนานาชาติท่านอื่นๆ ผ่านการประชุมทางไกลด้วยภาพและเสียง (video conference)

ในฐานะนักทำงานด้านสันติภาพที่ทุ่มเทและน่านับถือและนักวิชาการที่โดดเด่น งานของอาจารย์ศรีสมภพมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการสันติภาพ ทั้งต่อปาร์ตี้ A และ B อย่างไม่ต้องสงสัย อาจารย์ได้เก็บสะสมและจัดระเบียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งที่เป็นประโยชน์มาหลายปี ฉะนั้นผมอยากจะเห็นอาจารย์ยังคงเป็นกลางและแสดงบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพต่อไป

นพ.อาบูฮาฟิซ อัลฮาгим กล่าวทิ้งท้ายว่า ผมรอคอยให้วันที่ผมจะสามารถนั่งข้างอาจารย์ศรีสมภพในการประชุมวิชาการทางด้านสันติภาพในอนาคตอันใกล้ ในเมื่อเราต่างผ่านหลักไมล์ของอายุที่ตัวเลข 60 มาแล้ว ขอให้เราต่างขอพรให้สุขภาพของเรายังคงแข็งแรง เพื่อที่ผืนนั้นจะสามารถเป็นจริงได้ ●

จักรพงษ์ อภิมาธธรรม :

อาจารย์ศรีสมภพคือผู้เสนอแนะ แนวทางการสร้างสันติภาพให้ฝ่าย ความมั่นคงไทย

ทนายอากจักรพงษ์ อภิมาธธรรม

ทนายอากจักรพงษ์ อภิมาธธรรม หัวหน้าสำนักงาน
เลขานุการคณะประสานงานระดับพื้นที่ (สล.3) คณะพูดคุยเพื่อ
สันติสุขจังหวัดชายแดนใต้ กล่าวว่า ตนเองรู้จักอาจารย์ศรี
สมภพผ่านตัวหนังสือที่อาจารย์เขียน ในช่วงเวลาประมาณปี
พ.ศ. 2554 เมื่ออ่านแล้วรู้สึกสนใจและชอบแนวคิดของ

02

อาจารย์เพราะในหนังสือเล่มที่ได้อ่าน อาจารย์ได้อธิบายว่าความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่เราจะต้อง
ขจัดออกไป แต่อาจจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทั้งยังเป็นสิ่งที่จำเป็น ประเด็นคือเราจะแปลงเปลี่ยน
ความขัดแย้งไปสู่การใช้แนวทางสันติวิธีได้อย่างไร

อีกประเด็นที่ตนเองสนใจก็คือ อาจารย์ศรีสมภพเขียนว่าสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนใต้
ปัจจุบันอยู่ในช่วงของจุดเปลี่ยนที่หลายฝ่ายเบือนหน้าต่อความรุนแรง และอาจารย์ก็พยายาม
เสนอทางออกโดยวิธีการอื่นที่ปราศจากความรุนแรง

ในช่วงปี พ.ศ. 2557 จากนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการพูดคุยสันติสุขจังหวัดชายแดน
ใต้ ทำให้มีโอกาสเชิญอาจารย์ศรีสมภพเข้ามาเป็นคณะกรรมการประสานงานระดับพื้นที่
(สล.3) ในฐานะตัวแทนนักวิชาการ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพจาก
พื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก อาจารย์ได้แนะนำในหลายประเด็นที่สำคัญๆ อย่างแนวคิดกระบวนการ
สันติภาพพหุวิธี คือการใช้คนในสร้างสันติภาพขนาดย่อย ๆ หรือขนาดเล็ก ๆ สุดท้ายก็จะ
สามารถประกอบสร้างเป็นสันติภาพขนาดใหญ่ได้

เพราะหากจะรื้อกระบวนการสันติภาพในแตร็คที่ 1 ประสบความสำเร็จ อาจจะต้องใช้
เวลานาน จึงทำให้คณะทำงาน สล.3 เกิดแนวคิดและเป็นที่มาของโครงการสันติวิธีชุมชนที่
เข้าไปทำกิจกรรมในชุมชนมาแล้วกว่า 16 ครั้ง และตั้งใจจะทำต่อไปอีกเรื่อย ๆ ในขณะที่
การพูดคุยของแตร็คที่ 1 ก็ดำเนินไป สุดท้ายแล้วก็จะเกิดการทับซ้อนและเกี่ยวพันให้เกิด
สันติภาพขึ้นมาได้ในอนาคตต่อไป

ขณะเดียวกันการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ในห้วงเวลาปัจจุบันและทำนายอนาคต
ของอาจารย์ศรีสมภพก็เป็นสิ่งที่ตนเองประทับใจเช่นเดียวกัน เพราะอาจารย์ได้ใช้แนวคิด
ทฤษฎีอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่วิชาการล้วน ๆ แต่สิ่งที่อาจารย์อธิบายทำให้เราที่
เป็นผู้ฟังมีความรู้สึกร่วมและเห็นด้วยกับสิ่งที่อาจารย์ได้วิเคราะห์และอธิบาย

นอกจากนั้นแล้ว การที่อาจารย์ศรีสมภพร่วมทำวิจัยสำรวจความคิดเห็นของประชาชน
ที่มีทั้งเสียงของประชาชนและเสียงจากผู้นำทางความคิด ทำให้รู้สึกว่าเราได้ประโยชน์เป็น
อย่างมากจากงานวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เพิ่งแถลงไปเมื่อไม่นานมานี้

น.อ.จักรพงษ์ กล่าวทิ้งท้ายว่า ประเด็นสุดท้ายสำหรับตนเอง ก็คือ ปัจจุบันได้สมัครเข้า
ศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา สถาบันสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (ม.อ.หาดใหญ่) จุดประสงค์ก็เพื่อนำไป
ประยุกต์ใช้กับงานที่ตนเองกำลังทำอยู่ การได้เรียนกับอาจารย์ศรีสมภพ โดยเฉพาะวิชา
ระเบียบวิธีวิจัยทำให้รู้สึกประทับใจเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าอาจารย์เป็นครูของปัญหาภาค
ใต้ ซึ่งจะหวนนึกวิชาการท่านอื่นมาเทียบถือเป็นเรื่องที่ยากมาก ●

วรสัทธ์ ศรศรีวิชัย :

อาจารย์ศรีสมภพ คือนักวิชาการที่ โดดเด่นด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้

ดร.ว.วรสัทธ์ ศรศรีวิชัย

ผมได้รู้จักกับ “อ.ศรี” ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี ครั้งแรกเมื่อไฟใต้เริ่มปะทุขึ้นใหม่ ๆ ข้อมูลที่อาจารย์ได้รวบรวมมานับสิบปีก่อนหน้านั้นที่แสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วของเหตุการณ์ความไม่สงบในชายแดนใต้ในปี 2547 เป็นแรงบันดาลใจสำคัญของผมในการพัฒนา ระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence-related Injury Surveillance - VIS) และการพัฒนา ฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุ

03

ความไม่สงบ ของศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต.) ร่วมกับ “อ.จิด” ผศ.ดร.เมตตา ภูมิ ในปี พ.ศ. 2549

ในปีเดียวกันนั้น อ.ศรีและภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันจัดตั้ง ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) และก่อตั้ง สถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (CSCD) ในปี 2552 การได้ร่วมเป็นกรรมการบอร์ดชุดแรกของทั้งสององค์กรและได้ร่วมทำวิจัยกับอาจารย์ในโครงการ Mapping Violence in Southern Thailand ร่วมกับ Monash University โดยการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป (EU) ระหว่างปี 2552-2553 เป็นรากฐานสำคัญของผมในการดำเนิน โครงการการพัฒนา ระบบข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้จังหวัดชายแดนใต้ (Knowledge for the Deep South - K4DS) ใน ชุดโครงการสานฝันเยาวชนไฟใต้ ของ อ.เมตตา โดยการสนับสนุนจาก EU และ CSCD ระหว่างปี 2554-2557

ตลอดสิบกว่าปีที่ผ่านมา อ.ศรีได้ทำตนเป็นตัวอย่างให้ผมตลอดจนลูกศิษย์ลูกหาและสังคมวงกว้างได้เรียนรู้ว่า การทำงานวิชาการที่ดีโดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารและความรู้ นั้น เป็นรากฐานในการกำหนดนโยบายและเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่สำคัญทั้งของภาครัฐและภาคประชาสังคม และการทำงานวิชาการเพื่อสังคมด้วยอุดมการณ์และความเพียรแบบ อ.ศรีนั้น ให้ความสุขและความสำเร็จในระยะยาวทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างไร ●

ดร.นพ.วรสัทธ์ ศรศรีวิชัย เลขาธิการ มูลนิธิสุขภาพภาคใต้ได้เขียนกลอนและบทความถึงอาจารย์ศรีสมภพด้วยความตั้งใจเป็นพิเศษ ดังนี้

ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี ยักษ์ใหญ่แห่งปัตตานี

ศรี สมภพแก่กล้า กาลสมัย

สม คัดค้านวิจัยไทย ใหม่ล้ำ

ภพ ภูมิภาคอันใด ควรใคร ฐานา

สันติภารดรค้ำ คนไว้ เสมอกัน

จิตร์ ใหญ่ใจสูงลิ่ว โอบยบ

ภิรมย์ สองแผ่นดิน ห่อนสู้

ศรี สมภพมีสัน คืบถื่น อาณา

บนบ่ายังความรู้ แต่ผู้ หยัตยีน

Srisompob is now retired.

The honorable Thai researcher.

C'mon, great divide, try peace!

Free, equal brothers, oh! here we are.

Your great mind, big heart soars high.

Torn apart land don't cry for peace.

Wise ol' man never dies. Power remains.

Political science, he teaches; together, we stand.

สามารถ ทองเฟือ :

อาจารย์ศรีสมภพ คือ ศาสตราจารย์ ด้านสันติภาพชายแดนใต้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฟือ

04

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ ทองเฟือ ผู้อำนวยการสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้แสดงทัศนะเอาไว้ว่า อาจารย์ศรีสมภพเปรียบดังปราชญ์เกี่ยวกับรัฐศาสตร์ภาคใต้ ที่ได้รับการยอมรับนับถือและมีการอ้างอิงจากนักวิชาการทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

คุณูปการที่อาจารย์ศรีสมภพได้ทำมาถือว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อการสร้างสันติภาพ/สันติสุขในเชิงวิชาการ ถือเป็นนักรัฐศาสตร์ชายแดนใต้ที่ไม่มีใครเทียบเท่า อาจารย์ทุ่มเทจนมีบทบาทไม่ใช่เฉพาะแค่ในแวดวงวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในแวดวงของเอ็นจีโอและภาคประชาสังคมที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพอีกด้วย

อาจารย์ศรีสมภพได้พยายามทุ่มเทร่างกายและมันสมองเพื่อที่จะต้องการคิดค้นโมเดลต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านงานวิจัย การบริการวิชาการที่เกี่ยวข้องกับชายแดนใต้ ในมุมมองของตนเองแล้ว ถือได้ว่าอาจารย์ศรีสมภพควรที่จะได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นศาสตราจารย์เกี่ยวกับประเด็นชายแดนใต้

อาจารย์ศรีสมภพมิใช่แค่เพียงนักรัฐศาสตร์ทว่ายังเป็นนักปฏิบัติการไปพร้อมๆ กันด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการเจรจาสันติภาพหรือพูดคุยสันติสุขที่ผ่านๆ มา ขณะเดียวกัน แม้อาจารย์ศรีสมภพจะเกษียณอายุราชการในวัย 60 ปีแล้วก็ตาม แต่ตนเองคิดว่าบทบาทของอาจารย์ศรีสมภพจะยังคงมีต่อไป

ผศ.ดร.สามารถ กล่าวทิ้งท้ายว่า อาจารย์ศรีสมภพถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักวิชาการรุ่นหลังที่จะเจริญรอยตามอาจารย์ศรีสมภพที่ได้ทำคุณูปการให้กับสังคม แม้ว่าอาจารย์ศรีสมภพจะไม่ใช่คนในพื้นที่ก็ตาม แต่อาจารย์พยายามศึกษาวิจัยและพยายามศึกษาให้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ของความเป็นชายแดนใต้ ซึ่งทุกคนทั้งในและต่างประเทศต่างก็ให้การยอมรับ จุดนี้จึงถือเป็นจุดเด่นที่อาจารย์ศรีสมภพได้ทุ่มเทตลอดช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ●

05

วิชัย กาญจนสุวรรณ :

อาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่นำบทเรียน
จากความขัดแย้งรุนแรงในอดีตเพื่อ
แปลงเปลี่ยนสังคมสู่การใช้แนวทาง
แห่งสันติวิธี

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ ผู้อำนวยการสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ กล่าวว่า ตนเองเข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ. 2517 และทราบว่าอาจารย์ศรีสมภพก็เข้าเรียนรัฐศาสตร์ในปีนั้นเช่นเดียวกัน แต่เราสองคนไม่ได้รู้จักกันเป็นการส่วนตัว เพราะต่างก็เรียนและทำกิจกรรมตามที่แต่ละคนสนใจ

ช่วงเวลานั้นถือเป็นยุคแสวงหาของนักศึกษาเพราะเป็นยุคหลัง 14 ตุลา 2516 เป็นช่วงที่นักศึกษาตื่นตัวทางการเมืองอย่างมาก มีกิจกรรมให้นักศึกษาทำเกือบทุกวัน และภายหลังจากช่วงเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 อาจารย์ศรีสมภพได้หนีเข้าป่า ส่วนตนเองไม่ได้เข้าป่าแต่ไปเรียนต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับเพื่อนนักศึกษาที่หนีเข้าป่าก็เป็นที่เข้าใจได้ เพราะต่างก็คับแค้นใจที่เพื่อนนักศึกษาหลาย ๆ คนต้องติดคุกติดตาราง และอีกหลายคนถูกฆ่าตายภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ภายหลังอาจารย์ศรีสมภพก็กลับมาเรียนต่อจนจบปริญญาโท และไปเรียนต่อปริญญาเอกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลังจากที่อาจารย์ศรีสมภพกลับมาทำงานที่ปัตตานีก็สนใจในเรื่องภาคใต้มาโดยตลอด ซึ่งตนเองก็ยังไม่ได้รู้จักอาจารย์ศรีสมภพเป็นการส่วนตัวเพราะไม่ได้ทำวิจัยประเด็นปัญหาภาคใต้ เพิ่งได้มาร่วมงานกันก็ตอนที่ตนเองได้มาดูแลสถาบันสันติศึกษาที่มีอาจารย์ศรีสมภพสอนอยู่ด้วย สิ่งที่น่าสนใจก็คืออาจารย์ศรีสมภพทำงานโดยการรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง นอกจากนั้นอาจารย์ยังได้ติดตามพัฒนาการของปัญหาและให้สัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่ภาครัฐรวมไปถึงผู้เห็นต่างเพื่อนำไปสู่การต่อสู้ในแนวสันติวิธี

อาจารย์ศรีสมภพเน้นให้เกิดการต่อสู้ด้วยปัญญา อย่างที่ผ่าน ๆ มา อาจารย์ศรีสมภพเคยศึกษารูปแบบการกระจายอำนาจารูปแบบใดที่เหมาะสมกับคนในพื้นที่ นอกจากนั้นยังได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน อาจารย์ศรีสมภพอยากรู้ว่าการจริงแล้วประชาชนคิดอย่างไร เพราะที่ผ่านมามีผู้นำมักจะคิดแทนประชาชน และการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ของอาจารย์ก็เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง ไม่ใช่เพื่อสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การที่อาจารย์ศรีสมภพมีผลงานมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้คนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์อยู่บ่อยครั้ง และการมาพบปะพูดคุยของนักการทูตประเทศต่าง ๆ กับอาจารย์ศรีสมภพ ชี้ให้เห็นว่าคนที่มาพบอาจารย์อยากจะมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และจากการที่อาจารย์ศรีสมภพเคยเป็นหนึ่งในคณะพูดคุยเพื่อสันติภาพ ก็ทำให้อาจารย์มีข้อมูลในเชิงลึกของตัวละครที่สำคัญ ๆ ในพื้นที่ชายแดนใต้

อาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่นำบทเรียนจากความขัดแย้ง รุนแรงในอดีตเพื่อแปลงเปลี่ยนสังคมสู่การใช้แนวทาง แห่งสันติวิธี

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงคิดว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โชคดีที่มีนักวิชาการอย่าง
อาจารย์ศรีสมภพ เพราะเขาเข้าใจจริงแล้วอาจารย์จะเลือกทำงานวิจัยประเด็นอื่น ๆ ก็ย่อมได้
แต่อาจารย์เลือกที่จะทำงานวิจัยในประเด็นที่มีความยากและสลับซับซ้อน และอาจจะเกิด
อันตรายต่อตัวอาจารย์เองได้ทุกเมื่อหากไปนำเสนอประเด็นที่ไม่ถูกใจผู้อำนาจไม่ว่าจะฝ่าย
ใดก็ตาม ในส่วนนี้ต้องชื่นชมอาจารย์ศรีสมภพที่ยืนหยัดในการค้นหาแนวทางเพื่อให้พื้นที่
ชายแดนใต้เกิดความสันติหรือไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกัน

งานเขียนของอาจารย์ศรีสมภพไม่ใช่งานวิชาการที่ไปวิวหรือสัมภาษณ์นิดหน่อยแล้ว
เอามาเขียนต่อ แต่อาจารย์ศรีสมภพใช้ทั้งชีวิตในการศึกษาและใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ
อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนกับนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ จึงอาจกล่าวได้
ว่าเรื่องสามจังหวัดชายแดนใต้ต้องยกให้กับอาจารย์ศรีสมภพ ว่าอาจารย์รู้ลึกและรู้จริง

อาจารย์ศรีสมภพเป็นคนที่ทุ่มเทและอุทิศตนเองในภาวะที่มีความขัดแย้งที่สลับซับซ้อน
ถือได้ว่าอาจารย์ได้สร้างคุณูปการและประโยชน์อันยิ่งใหญ่ในการคลี่คลายปัญหาชายแดน
ใต้ แม้ว่าจะมีคนที่ไม่เข้าใจจากทั้งสองฝ่ายที่กล่าวหาว่าอาจารย์ศรีสมภพเพียงเข้าข้างอีก
ฝ่ายก็ตาม แต่อาจารย์ศรีสมภพก็ยืนหยัดในหลักการด้วยการที่อาจารย์เองก็เคยเห็นความ
ขัดแย้งในสมัย 6 ตุลา ที่มีการฆ่ากันตายแล้วไม่เกิดประโยชน์ต่อฝ่ายใด สิ่งที่ทำอาจารย์ทำใน
ปัจจุบันคือการพยายามชี้ทางออกที่เหมาะสมต่อทุกฝ่ายโดยใช้แนวทางแห่งสันติวิธี ที่สำคัญ
อาจารย์ศรีสมภพเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือคนอื่น เป็นคนที่มีเมตตาจิตสูง

รศ.ดร.วิชัย กล่าวทิ้งท้ายว่า ความเป็นนักวิชาการสิ่งแรกที่จะต้องมียกคืออิสรภาพทาง
ความคิดในการศึกษาหาความจริง จึงคิดว่าอาจารย์ศรีสมภพสามารถเป็นแบบอย่างให้กับ
นักวิชาการรุ่นใหม่ได้ เพราะอาจารย์ศรีสมภพไม่ได้ทำอะไรง่าย ๆ แต่จะศึกษาหาความจริง
ของปัญหาโดยการวิเคราะห์พิจารณาจากข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องทำงานหนักเพื่อสืบหาข้อเท็จ
จริงในบริบทที่เราศึกษา ไม่ใช่ไปอ่านบทความของคนอื่นแล้วเชื่อเลยจนนำไปพูดต่อเหมือน
กับที่เราได้ทราบข้อเท็จจริงแล้ว

ที่สำคัญสำหรับนักวิชาการจะต้องยืนอยู่บนหลักวิชาการไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และ
ทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงจะสามารถสร้างพลังบางอย่างได้ โดยเฉพาะพลังแห่งความ
ถูกต้องจะคุ้มครองตัวของเราเอง ซึ่งการจะทำให้ได้จะต้องมีจิตใจที่มั่นคงเหมือนกับอาจารย์ศรี
สมภพที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกาลเวลาว່ว่าอาจารย์มีความอดทนในการทำงานทางวิชาการ
มาอย่างยาวนาน

อาจารย์ศรีสมภพคือผู้ที่นำบทเรียน
จากความขัดแย้งรุนแรงในอดีต
เพื่อแปลงเปลี่ยนสังคม
สู่การใช้แนวทางแห่งสันติวิธี

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ

แอนเดรีย โมลนาร์ :

อาจารย์ศรีสมภพเป็นนักวิชาการที่ได้ รับการยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

ศาสตราจารย์ ดร.แอนเดรีย โมลนาร์

06

ศาสตราจารย์ ดร.แอนเดรีย โมลนาร์ อาจารย์ประจำภาควิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า นับตั้งแต่ อาจารย์ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี ได้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นอิลลินอยส์ ในปี 1997 อาจารย์ศรีสมภพได้มีงานเขียนหลายชิ้นที่สำคัญต่อกระบวนการสันติภาพ และการขับเคลื่อนของภาคประชาสังคม นอกจากนี้ยังก่อตั้งเอ็นจีโอที่เป็นที่ร่วมมือกันระหว่างนักวิชาการ สื่อ ภาคประชาสังคม และรัฐในการนำเสนอกระบวนการต่าง ๆ สำหรับการแก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้

ในขณะที่ตัวเขานั้นเป็นชาวพุทธแต่เขาก็ได้ทุ่มเทชีวิตในการช่วยเหลือพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่ที่เป็นชาวมุสลิม เขายังสร้างสะพานเชื่อมสันติภาพจากหลากหลายฝ่ายและเข้าปะทะกับความซับซ้อนของใจกลางของความขัดแย้งในหลากหลายแง่มุม ความพยายามของเขาทั้งผ่านงานวิชาการและการมีส่วนร่วมในกลุ่มเอ็นจีโอหรือภาคประชาสังคม ทำให้เขาเป็นตัวอย่างที่ดีของการเป็นนักวิชาการที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น เขายังออกแบบโมเดลที่มีความหลากหลายของรูปแบบการปกครองภายใต้ข้อเสนอรูปแบบของการกระจายอำนาจสำหรับพื้นที่ชายแดนใต้ที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วม ขณะเดียวกันก็ยังคงทุ่มเทสร้างสรรค์งานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านวาทกรรมสันติภาพในชายแดนใต้ พื้นที่ปลอดภัย และการพูดคุยสันติภาพ

อาจารย์ศรีสมภพ ถือได้ว่าได้รับการยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีแหล่งข้อมูลในประเด็นความขัดแย้งชายแดนใต้ อาจารย์ยังถูกสัมภาษณ์จากสื่อทั้งในประเทศและสื่อต่างชาติ รวมไปถึงนักวิชาการ เอ็นจีโอ และองค์กรช่วยเหลือจากต่างชาติด้วยเช่นเดียวกัน อาจารย์ศรีสมภพเข้าใจถึงความซับซ้อนของการสร้างสันติภาพและพยายามถ่ายทอดสู่องค์ความรู้ทางการศึกษา โดยที่เขาได้จัดทำหลักสูตรการสอนที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจสันติภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในบริบทชายแดนใต้ และมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อประเด็นเชื้อชาติ อัตลักษณ์ และความยุติธรรม

ศ.ดร.แอนเดรีย กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า ที่ผ่านมามีอาจารย์ศรีสมภพยังได้จัดฝึกอบรมให้กับนักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนภาคประชาสังคมในหลากหลายรูปแบบ เขาได้ประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเพื่อเข้ามาช่วยในด้านนี้ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นแล้ว ถือได้ว่าอาจารย์ศรีสมภพ ได้เริ่มหลายสิ่งหลายอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยในพื้นที่ต่อไป ●

แวนอิสมาแอล แนนเซ :

อาจารย์ศรีสมภพคือนำทางความคิดสำหรับตัวแสดงหลักในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี

นายแวนอิสมาแอล แนนเซ

07

นายแวนอิสมาแอล แนนเซ ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชาชน ระบุว่า นับตั้งแต่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดตั้งสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) โดยมี ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี เป็นผู้นำทัพตั้งแต่แรกเริ่มนั้น ส่งผลให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นสถาบันที่ถูกอ้างอิงด้านทวิเคราะห์และการจัดทำข้อมูล / สถิติความรุนแรงชายแดนภาคใต้จากผู้สื่อข่าวและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ มาโดยตลอด นอกจากนี้การจัดงานประชุมวิชาการนานาชาติว่าด้วยกระบวนการสร้างสันติภาพก็ส่งผลให้งานวิชาการด้านนี้ของมหาวิทยาลัย ได้อยู่ในความสนใจในเวทีสากลและถูกกล่าวถึงอย่างต่อเนื่อง

อาจารย์ศรีสมภพมุ่งมั่นในประเด็นการสร้างสันติภาพในภูมิภาคนี้ตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลให้อาจารย์มีความสำคัญมากกับกลุ่มคน 4 กลุ่ม ทั้งในแง่ยุทธศาสตร์และแง่วิชาการ คือ จากทางการไทย จากฝ่ายขบวนการ จากบรรดานักการทูต / องค์การระหว่างประเทศ และจากภาคประชาสังคมในพื้นที่

ทางการไทย : การเริ่มพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลไทยกับผู้แทน BRN ในยุครัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ อาจารย์ศรีสมภพถูกเลือกให้เป็นหนึ่งในคณะพูดคุยเพื่อสันติภาพของฝ่ายรัฐบาลไทยในฐานะที่เป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้งชายแดนใต้ ว่ากันว่าคนที่ฝ่ายไทยมีอาจารย์ศรีสมภพอยู่ในทีมในขณะนั้นส่งผลให้ทีมไทยดูดีขึ้นกับก่อนหน้านี้ที่มีเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

อีกทั้งยังส่งผลให้การพูดคุยรอบหลาย ๆ ประเด็นกับคณะพูดคุยของ BRN เป็นไปได้ด้วยดียิ่งขึ้น นั่นเป็นเพราะว่าอาจารย์ศรีสมภพยึดงานวิชาการของตนมากกว่าผลประโยชน์อื่น ๆ บนโต๊ะเจรจา และหลังจากเปลี่ยนรัฐบาลและจัดตั้งคณะพูดคุยชุดใหม่แม้ว่าอาจารย์จะไม่ถูกเชิญเข้าร่วมอีก (เพราะชุดปัจจุบันมีแต่ทหารและข้าราชการกระทรวงต่าง ๆ) แต่อาจารย์จะยังถูกเชิญให้เป็นผู้ให้คำปรึกษากับคณะพูดคุยฝ่ายไทยและคณะรัฐมนตรีส่วนหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นและความสำคัญในเบื้องานข้อมูลของอาจารย์ที่ดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องและรอบด้าน

ฝ่ายขบวนการ : “บุรุษผู้ซื่อตรงในงานวิชาการ” เป็นฉายาเรียกขานอาจารย์ศรีสมภพจากขบวนการเคลื่อนไหวหนึ่งที่มีบทบาทในพื้นที่ เพราะจากการสัมภาษณ์ออกสื่อทั้งในและต่างประเทศของอาจารย์ศรีสมภพเป็นที่ติดตามของฝ่ายงานการข่าวของขบวนการมาโดยตลอด เพราะจะส่งผลถึงแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลด้วย

อาจารย์ศรีสมภพคือนำทางความคิดสำหรับ ตัวแสดงหลักในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี

นายแวฮิสมาแอล แกนซ

อีกทั้งการจัดงานประชุมวิชาการนานาชาติที่เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสันติภาพในช่วงสามปีหลังมานี้ เป็นงานวิชาการที่วางคอนเซ็ปต์งานนอกจากเป็นที่ยอมรับของฝ่ายขบวนการแล้วยังสามารถเป็นบทเรียนแนวทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างสันติวิธีของขบวนการได้ดีอีกด้วย และว่ากันว่า บุรุษผู้ชื่อตรงในงานวิชาการท่านนี้ เป็นหนึ่งในนักวิชาการที่ฝ่ายขบวนการเคลื่อนไหวถามหาเพื่อจะปรึกษาหารือต่อแนวทางการเตรียมการเจรจาสันติภาพในอนาคตอีกด้วย

บรรดานักการทูต / องค์การระหว่างประเทศ : แต่เดิมนั้นอาจารย์ศรีสมภพเป็นนักศึกษาเก่าอเมริกามีตรสหายหลายต่อหลายท่านของอาจารย์ทั้งเป็นศาสตราจารย์และผู้เชี่ยวชาญในงานสันติภาพในมหาวิทยาลัยสำคัญ ๆ ของโลก ทุนเดิมเหล่านี้ส่งผลให้อาจารย์สามารถแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญในแนวทางนี้และมีเครือข่ายหนุนเสริมงานวิชาการ

สำหรับข้อมูล / สถิติและการวิเคราะห์ของอาจารย์ต่อนักการทูตที่มาเยือน CSCD เป็นประจำเกือบทุกเดือนนั้น ส่งผลอย่างมากต่อการรับรู้ข้อมูลของรัฐบาลต่างประเทศต่อความคืบหน้าประเด็นชายแดนใต้ นอกจากนั้นแล้วสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศหลายหน่วยงานไม่เพียงแต่มาพบเพื่อรับทราบข้อมูลเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการหาแนวทางที่เป็นไปได้และความเหมาะสมในการทำงานพัฒนาและการสร้างสันติภาพในพื้นที่อีกด้วย บางองค์กรระหว่างประเทศยังให้ CSCD ทำวิจัยเพื่อประเมินสถานการณ์การริเริ่มภารกิจในพื้นที่ จึงเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า CSCD ประตูดสู่อปาตานี

ภาคประชาสังคม : แน่นนอนว่าภาคประชาสังคมในพื้นที่รู้จักอาจารย์ศรีสมภพในบรรดาคณะนักวิชาการที่มีข้อมูลสถิติและนักวิเคราะห์ประเด็นความรุนแรงชายแดนใต้ หลายต่อหลายองค์กรภาคประชาสังคมใช้แนวคิดของอาจารย์ศรีสมภพเป็นแนวทางการทำงานสันติภาพอย่างเป็นระยะ ๆ

นายแวฮิสมาแอล กล่าวว่า สำหรับวิทยาลัยประชาชน (People's College) ที่เป็นหนึ่งในองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี อาจารย์ศรีสมภพเป็น 1 ใน 3 นักวิชาการที่เชี่ยวชาญประเด็นกระบวนการสร้างสันติภาพ (จริง ๆ) ในประเทศไทยที่เชิญมาเป็นครูสอนการจัดการความขัดแย้งและกระบวนการสร้างสันติภาพในคอร์สอบรมมาโดยตลอด นอกเหนือจากนั้นวิทยาลัยประชาชนต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเพื่อมาเป็นผู้สอนในเรื่องการเจรจาสันติภาพให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เป็นภาคประชาสังคม นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะนักวิชาการด้านนี้ในประเทศไทยหายากมาก

นายแวฮิสมาแอล แกนซ

สุภาภรณ์ พันธ์นาชี :

การทำงานกับอาจารย์ศรีสมภพคือ การได้พัฒนาศักยภาพของตัวเอง

นางสาวสุภาภรณ์ พันธ์นาชี

08

นางสาวสุภาภรณ์ พันธ์นาชี หัวหน้าคณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Incident Database (DSID)) กล่าวว่า ตนเองรู้จักอาจารย์ศรีสมภพตั้งแต่สมัยเรียนหนังสือที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งได้เข้าเรียนปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2541 ที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สมัยนั้นยังไม่มีคณะรัฐศาสตร์) ในช่วงที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 และ 4 นักศึกษาจะต้องทำวิจัย ซึ่งจะมีอยู่ 2 สาขาที่มักจะอยู่ที่คณะจนติดดิน ได้แก่ สาขาบรรณารักษ์กับสาขารัฐศาสตร์ ทำให้ได้พบเจอกับอาจารย์ศรีสมภพอยู่บ่อยครั้ง

นางสาวสุภาภรณ์ กล่าวอีกว่า ตนเองได้มาร่วมงานกับอาจารย์ศรีสมภพจริง ๆ หลังจากจากที่เรียนจบแล้ว โดยได้มาสมัครเข้าทำงานในคณะมนุษยศาสตร์ฯ ซึ่งในขณะนั้นอาจารย์ศรีสมภพดำรงตำแหน่งเป็นรองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ ทำให้ได้ทำงานในศูนย์วิจัยของอาจารย์ศรีสมภพ หลังจากนั้นก็ได้ร่วมงานกับอาจารย์มาอย่างต่อเนื่อง จนถึงช่วงของการก่อตั้งศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ในปี พ.ศ. 2549 ก็ได้มาร่วมงานกับอาจารย์ศรีสมภพอย่างเต็มตัว

การทำงานกับอาจารย์ศรีสมภพถือเป็นการพัฒนาตัวเองอย่างมาก เพราะรูปแบบการทำงานที่ให้อิสระแต่ตัวเองจะต้องมีความรับผิดชอบสูง อาจารย์จะคุยกับเราเพียงแค่ออนเซปต์ของงานหรือเป้าหมายของงานเท่านั้น ส่วนระหว่างทางก่อนถึงเป้าหมาย ตัวเราเองจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการและพัฒนาทุกอย่างด้วยตัวเราเอง แต่หากมีปัญหาหรือเกิดข้อติดขัดในการดำเนินงาน อาจารย์กับเราก็จะมานั่งพูดคุยกัน ดังนั้น การทำงานในลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เรารักในงานของเรา เพราะเราได้ลงมือสร้างมันขึ้นมาเอง จนรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของงาน

อาจารย์ศรีสมภพเป็นนักวิชาการที่ควรนำไปเป็นแบบอย่างในหลาย ๆ เรื่อง เช่น อาจารย์ชอบอ่านหนังสือและแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา อาจารย์เป็นคนที่พักผ่อนน้อยอย่างตั้งใจและให้ข้อคิดโดยไม่ตัดสินใด ๆ ที่สำคัญอาจารย์เป็นคนที่ยึดมั่นในหลักการซึ่งควรใช้เป็นแบบอย่างไม่ว่าท่านจะประกอบอาชีพใดก็ตาม

น.ส.สุภาภรณ์ กล่าวทิ้งท้ายว่า สำหรับตนเองถือเป็นคนนอกพื้นที่ชายแดนใต้ที่มาอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลายาวนานเช่นเดียวกันกับอาจารย์ศรีสมภพ จึงคิดว่าสำหรับงานหรือกิจกรรมที่อาจารย์ทำมาโดยตลอดนั้น อาจารย์ไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นคนในหรือคนนอกพื้นที่ แต่ไม่ว่าอาจารย์จะอยู่ที่ใดก็ตาม อาจารย์ก็จะสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่นั้น ๆ องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่อาจารย์ได้เรียนรู้เพื่อนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมา เพื่อให้คนอื่น ๆ ได้ศึกษาต่อยอดในการพัฒนาต่อไปนั้น เหล่านี้คือคุณูปการที่อาจารย์ศรีสมภพได้ให้ไว้กับพวกเราทุกคน ●

เจริญพงศ์ พรหมศรี :

สำหรับอาจารย์ศรีสมภพ งานตาม
อุดมการณ์มาก่อน ส่วนเงินค่า
ตอบแทนมาทีหลัง

นายเจริญพงศ์ พรหมศรี

09

นายเจริญพงศ์ พรหมศรี นักวิจัยอิสระ กล่าวว่า ตนเองได้รู้จักกับอาจารย์ศรีสมภพจากการได้อ่านงานเขียนของอาจารย์ในช่วงปี พ.ศ. 2549 ที่งานของอาจารย์เผยแพร่ออกสู่สาธารณะในวงกว้าง กับการได้ทำงานร่วมกันระหว่างการจัดประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติในปี พ.ศ.2550 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ตนเองได้เข้าศึกษาต่อปริญญาโทที่สถาบันสันติศึกษา ม.อ.หาดใหญ่ ปีแรกได้เรียนวิชาระเบียบวิธีวิจัยกับอาจารย์ศรีสมภพ และรู้สึกว่าการสอนวิจัยของอาจารย์น่าสนใจเพราะสอนตั้งแต่รากฐานและที่มาของความรู้จนทำให้ชุดความรู้ที่อาจารย์มอบให้กลายเป็นมโนทัศน์ที่อยู่ติดตัวตนเองมาจนถึงทุกวันนี้ เมื่อถึงเวลาที่เจริญพงศ์ พรหมศรี ต้องทำวิทยานิพนธ์ ก็ได้ตัดสินใจจากพื้นฐานความรู้ ภูมิลักษณะ และประสบการณ์ชีวิตของอาจารย์ว่า จะต้องมีการศึกษาวิทยานิพนธ์ชื่อศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี คนเดียวเท่านั้น แม้จะรู้ว่าอาจารย์เป็นนักวิชาการที่ทำงานเยอะมาก อีกทั้งการได้รู้จักจากบุชิตา อาริยาภรณ์ว่าอาจารย์ศรีสมภพชอบเด็กนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี ด้วยการให้วิธีการสอบปากเปล่า โดยให้นักศึกษาเข้ามาสอบทีละคน จากที่อาจารย์ท่านอื่นๆ ใช้เวลาสอบนักศึกษา 3 ชั่วโมง แต่อาจารย์ศรีสมภพต้องใช้เวลาแค่เดือนกว่าจะสอบนักศึกษาครบทุกคน และด้วยกับงานวิชาการ งานบริหาร และงานวิจัย และระยะทางระหว่างม.อ.หาดใหญ่ ที่ตัวเองประจำอยู่กับ ม.อ.ปัตตานี ที่อาจารย์อยู่ การจะทำงานร่วมกับอาจารย์อย่างใกล้ชิดก็จะเป็นสิ่งที่ยากเอาจากอยู่พอสมควร

แต่ทุกครั้งที่นัดกับอาจารย์ศรีสมภพ อาจารย์ก็จะให้เวลาอย่างเต็มที่ จนบางครั้งก็คุยปรึกษางานและนอนพักกันที่สำนักงานของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัย ทั้งหมดทั้งมวลที่กล่าวมาก็เพื่อที่จะบอกว่าประทับใจในตัวอาจารย์ศรีสมภพเป็นอย่างมาก และคิดว่าเป็นหนี้บุญคุณในทางวิชาการต่ออาจารย์เป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน งานวิจัยที่อาจารย์ศรีสมภพทำเป็นงานที่ลึกมาก เพราะอาจารย์ทำงานวิจัยเชิงปริมาณ ในขณะที่ต้องอธิบายออกมาให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่ายด้วย อีกทั้งอาจารย์มักจะเชื่อมต่อกับแนวคิดกับนักวิชาการสายอื่น ๆ จนได้มุมมองใหม่ๆ เสมอ และการที่อาจารย์ทำแต่งงานก็มีเรื่องตลกๆ ได้เล่าให้ฟังต่อ ๆ กันมาด้วย เช่น ครั้งหนึ่งเคยยืมหนังสือของอาจารย์มาอ่านปรากฏว่าในหนังสือเล่มนั้นมีซองซึ่งมีเงินอยู่ในซองสีพื้นบาท หรือครั้งหนึ่งที่ได้มีโอกาสประชุมวางแผนการทำงานร่วมกับอาจารย์ แล้วอาจารย์ก็กล่าวกับที่ประชุมว่า มีหน่วยงานหนึ่งทาบทามอาจารย์ให้ทำวิจัยซึ่งจะมีประโยชน์มาก แต่อาจารย์ไม่มีเวลา เขาตั้งบไว้ xxx,xxx บาท ถ้าใครอยากทำก็จะโทรบอกเขาให้ นับเป็นการคุยเรื่องงานวิจัยที่เรียบง่าย และยืนยันได้ว่าสำหรับอาจารย์แล้ว เรื่องงานตามอุดมการณ์มาก่อน ส่วนเงินค่าตอบแทนมาทีหลัง

สำหรับอาจารย์ศรีสมภพ งานตาม อุดมการณ์มาก่อน ส่วนเงินค่า ตอบแทนมาทีหลัง

อาจารย์เป็นนักวิชาการที่พยายามเชื่อมโยงความรู้กับสังคม กล่าวคือ ความเชี่ยวชาญที่อาจารย์มีในความเป็นจริงแล้วจะเชื่อมกับสังคมได้ยาก เพราะอาจารย์ทำงานวิจัยเชิงปริมาณที่อาศัยสถิติขั้นสูงในการทำวิจัย แต่สิ่งที่อาจารย์ทำคือการพยายามอย่างมากในการที่จะเชื่อมงานวิจัยกับสังคม เพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่าสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนใต้สามารถอธิบายด้วยหลักฐานได้อย่างไร หลักฐานที่เป็นเชิงตัวเลขหรือเชิงประจักษ์

อาจารย์ศรีสมภพเคยเล่าให้ฟังว่าวันแรกที่มาปัตตานี ลงรถไฟที่อำเภอโคกโพธิ์ ความรู้สึกแรกของอาจารย์คือรู้สึกเหมือนกับได้มาอยู่ต่างประเทศ แต่เมื่อมาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็มีความรู้สึกที่ไม่ต่างกับสังคมไทยทั่วไป เพราะนักศึกษาและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็เต็มไปด้วยคนไทยพุทธ ในขณะที่ภายนอกมหาวิทยาลัยนั้นชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นชาวมลายูมุสลิม

ต่อมาสภาพสังคมใน ม.อ.ปัตตานี ก็จะมีนักศึกษามุสลิมมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อาจารย์ศรีสมภพก็ไม่ได้รู้สึกว่าแปลกแยกแต่อย่างใด แม้หลังจากเหตุการณ์ในปี 47 ที่ทำให้ประชากรใน ม.อ.ปัตตานี มีความพลิกผัน อาจารย์ก็ยังยืนหยัดอยู่ใน ม.อ.ปัตตานีต่อไป อาจารย์ศรีสมภพนั้นเป็นคนกรุงเทพแท้ ๆ เป็นคนนอกพื้นที่สามจังหวัด แต่อาจารย์พยายามทำความเข้าใจความเป็นไปในพื้นที่ ใช้ข้อมูลและความรู้ในการร่วมหาทางออกให้กับพื้นที่

นายเจริญพงศ์ ทิ้งท้ายไว้ว่า อยากให้อาจารย์ศรีสมภพมันดูแลสุขภาพ นอนให้มากขึ้น สูบหรี่ให้น้อยลง และปรานีต่อกับอาหารที่กินบ้าง เพราะความสามารถของอาจารย์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ที่ต้องการจะเข้าใจปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ รวมไปถึงคนที่ต้องการจะร่วมช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ●

ผศ.ดร.ศรีสมภพ จิตกัมมย์ศรี

สุกรี คลังปุเต๊ะ :

ควรส่งต่อแนวคิด ของอาจารย์ศรีสมภพสู่คนรุ่นใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี คลังปุเต๊ะ

10

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี คลังปุเต๊ะ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยฟาฏอนี ที่เคยติด 1 ใน 500 มุสลิมผู้ทรงอิทธิพลที่สุด ประจำปี 2009 (The 500 Most Influential Muslims 2009) จากการจัดอันดับของศูนย์พริ้นซ์ อัลวาลีด บิน ทาลาล เพื่อความเข้าใจระหว่างมุสลิม-คริสเตียน แห่งมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ ร่วมกับศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์อิสลามแห่งราชวงศ์จอร์แดน และศูนย์อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจว่า งานที่อาจารย์ศรีสมภพทำมาโดยตลอดถือเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จากการที่อาจารย์ศรีสมภพเป็นทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติการในเวลาเดียวกัน สิ่งที่อาจารย์ศรีสมภพทำถือเป็นเรื่องสากลที่สามารถสร้างคุณภาพการต่อสังคมเป็นอย่างมาก สำหรับอาจารย์ศรีสมภพแล้ว ความสำคัญไม่ใช่กิจกรรมที่อาจารย์ทำ แต่เป็นแนวคิดของอาจารย์มากกว่า และหากต้องการจะส่งต่องานให้คนรุ่นต่อไปควรส่งต่อแนวคิดไม่ใช่เพียงกิจกรรม เพราะหากส่งต่อเฉพาะกิจกรรมน่าจะมีคนทำต่อไปได้อีกไม่นาน ตัวอย่างเช่น หากไม่มี Deep South Watch ในภาคภาคหน้า แน่นนอนว่ากิจกรรมที่เคยจัดกันมาอาจไม่มีอีกต่อไป ทว่าหากส่งต่อแนวคิด กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะถูกคนรุ่นต่อไปสานต่อ โดยการปรับให้เข้าสถานการณ์ในช่วงนั้น ๆ ต่อให้ Deep South Watch จะยังคงมีหรือไม่มีแล้วก็ตาม

ผศ.ดร.สุกรี กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า สิ่งที่ตนเองต้องการจะเสนอแนะก็คือ ควรจัดเวทีเสวนาและวงถกเถียงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการนำผลงานวิจัยหรืองานวิชาการ รวมไปถึงงานเชิงปฏิบัติการ ต่าง ๆ ของ อาจารย์ศรีสมภพ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน โดยนำผลงานตั้งแต่นงานวิจัยชิ้นแรกของอาจารย์ศรีสมภพที่เกี่ยวกับภาคใต้ จนถึงผลงานต่อ ๆ มา และเชิญนักวิชาการและนักปฏิบัติการมาร่วมนำเสนอแนวคิด บทสะท้อน รวมไปถึงเปิดให้มีการถกเถียงแลกเปลี่ยน เพื่อถอดออกมาเป็นความรู้และส่งต่อความรู้เหล่านั้นไปสู่คนรุ่นถัดไปที่จะเป็นอนาคตของสังคมต่อไป ●

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี คลังปุเต๊ะ

เเกร็นนอร์ ตอนศรี : Islamophobia ความเป็นเราและความเป็นอื่น

กฤษฎา ศุภวรรณกุล

ทำความเข้าใจ Islamophobia จากยุโรปถึงไทย ค้นหาความหวาดกลัวอิสลามในสังคมไทย ที่ความหวาดกลัวส่วนหนึ่งมาจากตัวเราเอง **'ความเป็นเรา'** และ **'ความเป็นอื่น'** อยู่ร่วมกันได้ขอเพียงเคารพกันในฐานะมนุษย์

คำว่า Islamophobia หรืออาการหวาดกลัวอิสลาม สื่อความหมายได้ค่อนข้างตรงตัวและเข้าใจไม่ยากในระดับพื้นฐาน ที่ดูซับซ้อนกว่านั้นคือเหตุใดจึงกลัวและเมื่อกลัวแล้วแสดงออกมาได้อย่างไร

เพราะสาเหตุแห่งความกลัวและการแสดงความกลัวออกมาค่อนข้างจะอิงกับบริบทของแต่ละพื้นที่ อาการหวาดกลัวอิสลามในยุโรปและไทย เหมือนกันที่วัตถุของความกลัวว่า เหตุผล การแสดงออก และเงื่อนไขรายละเอียดต่างกัน...ในบางเรื่อง

เเกร็นนอร์ ตอนศรี จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (มอ.ปัตตานี) ศึกษาอาการหวาดกลัวอิสลามในสังคมไทย มันไม่ใช่ความกลัวแบบไร้ที่มาที่ไป มันมีเหตุผลที่จะกลัวอยู่เหมือนกัน แต่ก็เป็นคนละเรื่องกับความกลัวอย่างไม่มีเหตุผลอันเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่จะพูดถึงต่อจากนี้

แล้วเราจะอยู่กับความกลัวนี้อย่างไร?

เเกร็นนอร์บอกว่า เคารพกันในฐานะมนุษย์ก็พอ

Islamophobia 3 ระดับ

ชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยในยุโรป ถึงกระนั้นก็มีจำนวนเป็นหลักล้าน ทำให้ปรากฏการณ์อาการหวาดกลัวอิสลามมีนัยสำคัญต่อยุโรป เกร็นนอร์เล่าว่า เหตุนี้ยุโรปจึงมีการประชุมระดับนานาชาติเรื่อง Islamophobia โดยเฉพาะ และมีรายงานจากประเทศยุโรปทุกประเทศ เพื่อดูปรากฏการณ์ Islamophobia ใน 3 ระดับ

ระดับที่ 1 คือระดับปัจเจก ไม่มีการจัดตั้งใด ๆ เมื่อเห็นคนมุสลิม เห็นมัสยิด รู้สึกไม่ชอบอยากทำลาย และใช้ความรุนแรง เช่น เห็นผู้หญิงคลุมฮิญาบก็เข้าไปดึงฮิญาบ พบมากในฝรั่งเศสหลังเหตุการณ์ชาร์ลี แอ็บโด และเดนมาร์ก

ระดับที่ 2 คือระดับที่มีการจัดตั้งองค์กร มีนโยบาย มีคำอธิบายในการจัดตั้ง เพื่อปฏิเสธความเชื่อหรือการแสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาอิสลาม และมีการผนวกเรื่องผู้อพยพเข้าไปด้วย

ระดับที่ 3 ระดับนโยบายของรัฐ ไม่ว่าจะออกจากพรรคการเมืองหรือนโยบายที่ไม่ประกาศอย่างชัดเจน เช่น การห้ามแสดงอัตลักษณ์ทางศาสนาในพื้นที่สาธารณะ โดยอิงกับแนวคิดรัฐฆราวาส เป็นต้น

“คำถามในทางทฤษฎีคือเมื่อโลกมีความหลากหลายมากขึ้น รัฐฆราวาสจะต้องนิยามใหม่หรือไม่ว่าจะแค่ระดับไหน เช่น สามารถแสดงอัตลักษณ์ทางความเชื่อได้หรือไม่ เป็นต้น แต่ความเป็นรัฐฆราวาสถูกทำให้เข้มข้นเพื่อสกัดกั้นอิสลามไม่ให้ไหลในยุโรป เพราะกลัวว่าอิสลามจะมีอิทธิพลอีกครั้งในยุโรป”

ทำไมจึงกลัว

เข้าใจอาการหวาดกลัวอิสลามในไทยเกิดขึ้นโดยไม่มีต้นสายปลายเหตุ ความหวาดกลัวอิสลามเกิดจากการรับรู้และเชื่อมโยงศาสนาอิสลามเข้ากับความเสี่ยง คือความเสี่ยงในระดับโลกและความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

“อิสลามกับความรุนแรงมันปฏิเสธไม่ได้ คริสเตียนกับความรุนแรงผมไม่เคยเห็นประเทศไทยก็เคยหวาดกลัวคนคริสต์ว่าจะเผยแพร่คุกคาม แต่ไม่ได้มาจากความรุนแรง ฉะนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าอิสลามกับความรุนแรงเป็นสิ่งที่โลกเข้าใจมาพร้อมกัน คุณจะบอกว่าอิสลามคือสันติภาพก็เถอะ แต่การรับรู้ของคน อิสลามกับความรุนแรงเป็นของคู่กัน จริงหรือเปล่าเราไม่รู้ แต่คนเข้าใจอย่างนี้ ปรากฏการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ที่เห็นทางสื่อ ผ่านผู้คนที่เคยมาที่ใต้ มันเห็นความรุนแรง แล้วมุสลิมที่ได้ก็ถูกตีตราไปแล้วว่านิยมความรุนแรง ถึงไม่ใช่ทั้งหมด แต่มีอยู่ เพราะถ้าไม่มีก็ต้องไม่มีความรุนแรง มีมุสลิมที่ใช้ความรุนแรง มีคนที่เชื่อวิธีการแบบนี้อยู่จริง”

อย่างไรก็ตาม เกร็นนอร์ขยายความว่ายังมีอีกหนึ่งปัจจัยคือความไม่แน่ใจ ความสั่นคลอนต่อพุทธศาสนาของคนในยุคสมัยใหม่ในสังคมไทย จึงต้องสร้างศัตรูขึ้นมาเพื่อให้ตนเองมีความเป็นพุทธแท้

“ความหวาดกลัวอิสลามไม่ได้เกิดจากมุสลิมอย่างเดียว ในทางทฤษฎี เวลาที่เราต้องการสร้างอัตลักษณ์บางอย่าง เราก็ต้องสร้างอัตลักษณ์คู่ตรงข้าม ต้องทำให้หวาดกลัว จะได้รวมกลุ่มกันแน่นมากขึ้น ภาวะที่พุทธศาสนาหรือคนที่นับถือพุทธแสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นใจ ความอ่อนแอของคนที่นับถือศาสนาพุทธเองที่ไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผมคิดว่าชาวพุทธต้องทบทวน อิสลามก็ต้องทบทวน เพื่อเราจะอยู่ร่วมกันได้”

“สิ่งเหล่านี้ทำให้โรคหวาดกลัวอิสลามเข้มข้นขึ้น ผสมกับการเปิดประเทศของพม่าด้วย ทำให้เราเกิดการเชื่อมโยงกับพุทธในพม่า มีความใกล้ชิดสูงมาก ทำให้ Islamophobia ในประเทศไทยมีความแตกต่างและไม่ใช้ลักษณะเดียวกับในยุโรป”

จุดนี้นับว่าน่าสนใจ เอกรินทร์พูดต่อว่า Islamophobia ในยุโรปไม่มีมิติของคริสต์ศาสนา เข้ามาเกี่ยวข้องเลย ตรงกันข้ามชาวคริสต์ที่เคร่ง ๆ กลับสามารถสนทนากับอิสลามได้ เนื่องจากมีรากฐานเดียวกัน ขณะที่อิสลามกับพุทธสนทนากันไม่ได้ เพราะมีรากฐานคนละแบบ อิสลามมีพระเจ้า แต่พุทธไม่มีพระเจ้า จึงไม่มีสิ่งใดเชื่อมโยงกัน ซึ่งเขาเห็นว่าการศึกษา Islamophobia ในไทยจะต้องมองจุดนี้ให้ชัดและไม่มองว่าเป็นสถานการณ์เดียวกับในยุโรป

พัฒนาการของความกลัว

ระดับของอาการหวาดกลัวอิสลามก็มีการเปลี่ยนแปลง เอกรินทร์แบ่งเป็น 2 ระดับหรือ 2 ช่วง ช่วงแรกคือตั้งแต่เหตุการณ์ปี 1547 จนถึงก่อนเหตุการณ์รัฐอิสลามหรือไอซิส ในตะวันออกกลาง ที่แม้ว่าจะมีความหวาดกลัวอิสลามอยู่ แต่ก็ยังมีพาดานกัน ไม่มีการพูดถึงความกลัวนี้อย่างเปิดเผย ระมัดระวังตัว ไม่มั่นใจว่าคนอื่นจะคิดเหมือนกันหรือไม่

ช่วงต่อมาคือเมื่อโลกได้รู้จักไอซิสและความรุนแรงต่าง ๆ ที่ขบวนการนี้สร้างขึ้น การแสดงออกถึงความหวาดกลัวอิสลามจึงถูกเปิดเผยออกมาชัดเจนขึ้น เอกรินทร์ตั้งข้อสังเกตให้เห็นปฏิกิริยาของความหวาดกลัวอิสลามหลังจากโลกและไทยรู้จักไอซิสผ่านการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะในการร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 ถึงจะมี ความพยายามบัญญัติให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ก็ไม่แรง เข้มข้น และเปิดเผยเท่ากับการร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2560

“มันเริ่มพัฒนาหลังจากเหตุการณ์ไอซิสและเหตุการณ์ระเบิดในยุโรป มันทำให้คนรับรู้จากสื่อและกลัวไปด้วยว่าจะเกิดเหตุการณ์ระเบิดในกรุงเทพฯ มีการพูดหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับอิสลามในที่สาธารณะมากขึ้น มีการเชื่อมโยงว่าทำไมมุสลิมถึงใช้ความรุนแรง มีการแสดงออกในโลกออนไลน์มากขึ้น จนนำไปสู่การจัดตั้งองค์กร ในระดับผู้หลักผู้ใหญ่ก็เทไปทางนี้ด้วยเวลาให้ความเห็น แนวโน้มจากที่ไม่พูดในที่สาธารณะ มาเป็นพูดในที่สาธารณะ แล้วก็ออกสื่อ จัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการ เกิดปรากฏการณ์ต่อต้านมัสยิด การต่อต้านอุตสาหกรรมฮาลาล

“พัฒนาการแบบนี้ มันน่ากลัวสำหรับผม เพราะมันจะนำไปสู่ความสุดโต่งหรือสวิงไปอีกทาง อย่างการพยายามบรรจุในรัฐธรรมนูญให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แล้วก็เป็นศาสนาหลักทีเดียว ความเชื่อแบบเดียว ทำให้เข้มมากขึ้น ด้วยเหตุผลว่าต้องการรักษาพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทย”

นอกจากนี้ การที่พุทธศาสนาในไทยเชื่อมโยงกับพุทธศาสนาในพม่ามากขึ้น โดยเฉพาะพระธีระธูที่ประกาศชัดเจนเรื่องการจัดการคนมุสลิม กระทั่งพระมหากษัตริย์ ปุณณกันโท บอกว่าพระธีระธูเป็นไอดอล เกิดการเผยแพร่ความคิดทางยูทูบและดูเหมือนได้รับความนิยม ก็ทำให้เอกรินทร์รู้สึกเป็นกังวลอยู่บ้าง

“ผมคิดว่าน่าจะมีมาตรการบางอย่างที่จะเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน เช่น ไม่ใช่เฮทสปีช ไม่ใช่ร้ายป้ายสี ผมมองเห็นพัฒนาการที่มีการเปิดเผยมากขึ้น ในระดับโลกออนไลน์ ส่วนโลกออฟไลน์ก็มีจำนวนหนึ่ง เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนหนึ่งไม่ให้นักเรียนคลุมฮิญาบ คณะพยาบาลบางแห่งไม่ให้ใส่ฮิญาบขึ้นบอร์ด เป็นต้น มีคนในสังคมไทยจำนวนไม่น้อยคิดว่าพุทธถูกทำลาย ถูกอิสลามเข้ามากลืน หรือแม้กระทั่งการออกข้อมูลผิด ๆ ว่าอิสลามจะปกครองประเทศไทย มันมีคนทำขึ้นมา แต่เพราะอะไร เพราะหวาดกลัว จึงต้องสร้างข้อมูลและจินตนาการว่า ต่อไปประเทศไทยจะถูกปกครองโดยมุสลิมแล้วเราจะอยู่กันอย่างไร คนก็เชื่อเยอะ ไม่ได้ใช้เหตุและผลว่าจะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่”

เอกรินทร์กล่าวว่า ควรมีการมอนิเตอร์และตั้งสายด่วนเพื่อให้มีการรายงาน เก็บหลักฐาน และบันทึกสถิติ กรณีที่ชาวมุสลิมได้รับผลกระทบจากอาการหวาดกลัวอิสลามเช่นเดียวกับที่ทำในยุโรป

เสียงใหม่

“สิ่งที่เราเจอจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา อย่างในเชียงใหม่ที่มีการต่อต้านอุตสาหกรรมฮาลาล เวลาที่เราคุยกับชาวพุทธความกลัวของเขาคือกลัวว่าอิสลามหรือคนทางภาคใต้จะมาอยู่ที่เชียงใหม่ แล้วจะเกิดความรุนแรงและทำให้อัตลักษณ์เชียงใหม่หายไปกลายเป็นเมืองมุสลิม มันมีความคิดแบบนี้อยู่จริง การต่อต้านอุตสาหกรรมฮาลาล ไม่ใช่เรื่องสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเรื่องความกลัว ไม่ต้องการให้อิสลามหรือฮาลาลในความหมายทางศาสนาเข้าไปอยู่ในเชียงใหม่ ทั้งที่เชียงใหม่ก็มีมุสลิมจีนฮ่ออยู่เยอะมากแล้วร่วมร้อยปี

“คนเชียงใหม่บางคนที่เราคุยด้วย เขาจับไม่ได้ที่จะมีการแสดงอัตลักษณ์หรือสิ่งก่อสร้างที่เป็นอิสลามในเชียงใหม่ ผมก็ถามนะว่าแล้วอยู่กับมุสลิมจีนมาตั้งนานได้อย่างไร น่าสนใจ เขาบอกว่าเพราะพวกเขาเข้ามาอยู่ก่อนที่จะสร้างมัสยิด มีปฏิสัมพันธ์กันก่อน ผมก็ถามมุสลิมเชียงใหม่ว่าทำไมถึงสร้างมัสยิดได้ เขาบอกว่าเขาต้องรู้จักกับคนท้องถิ่นก่อน รู้คำเมือง สื่อสารกันไปมา แล้วสร้างมัสยิด นี่คือการแบบเนียนของคนสมัยก่อนที่ประคับประคองกันไป อยู่กันได้ คนเชียงใหม่ก็โอเค สร้างมัสยิดได้ มีการต่อรอง มีการรู้จักกันระดับหนึ่ง ไม่ใช่คนแปลกหน้า

“แต่ปัจจุบัน อิสลามที่เข้าไป มันมีความแปลกหน้า มันก็ธรรมดาที่เขาจะรู้สึกกลัวไว้ก่อน แต่ความกลัวแบบนี้ก็อันตราย เพราะจะนำไปสู่ความสุดโต่งคือการไม่ยอมรับคนอื่น ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงจากข้างนอกที่เข้ามา และเลือกที่จะรับ เช่น ฝรั่งเข้าไปเยอะๆ โอบอ้อมอะไรที่เข้าไปกระทบความเชื่อ กระทบความเป็นพุทธ ไม่ยอมรับ แล้วที่รู้สึกถูกคุกคามยังผ่านการเทศนาจากกลุ่มพระด้วย เพราะคนไม่วิพากษ์วิจารณ์พระ แต่บางทีการให้ข้อมูลของพระก็ไม่เท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เลยทำให้คนเชื่อเป็นอย่างนั้น”

ข้อถกเถียง

“ส่วนที่ข้อถกเถียงชัดเจนว่ามีการต่อต้านการสร้างมัสยิด ที่ข้อถกเถียงมีมัสยิดอยู่ประมาณ 6-7 หลังที่ขึ้นทะเบียนแล้ว แต่มีมัสยิดหนึ่งที่สร้างแล้ว คนเข้าไปประกอบพิธีแล้ว แต่ยังไม่ได้จดทะเบียน ถูกต่อต้านจากสมาพันธ์พุทธศาสนาแห่งประเทศไทย มีการส่งหนังสือถึงผู้ว่าฯ เราก็ไปคุยกับทั้งสองฝ่ายว่าทำไมจึงมีการต่อต้าน

“เมื่อไปคุยกับพระที่เป็นแกนนำต่อต้าน เขารู้สึกกลัวคล้ายๆ กัน คืออิสลามจะเข้ามาในขอนแก่นมากเกินไป เขารู้สึกไม่สบายใจ สอง-รู้สึกว่าเขาคงต้องรักษาความเป็นพุทธของเขาไว้ให้เข้มแข็ง มุสลิมอยู่ที่ไหนก็จะมีระเบิด มีความรุนแรง การที่เราให้มัสยิดมาอยู่ที่ขอนแก่น ต่อไปขอนแก่นก็จะเต็มไปด้วยมุสลิม มุสลิมจากภาคใต้ก็จะอพยพเข้ามา

“เราตั้งคำถามว่า เคยไปคุยกับมุสลิมมั๊ย อ้อ ฉันไม่อยากคุยกับเขาหรอก ที่น่าสนใจคือเขาไปฟัง ไปหาข้อมูล ฟังอิหม่ามในยูทูบ นี่เห็นมั๊ย ดูที่พูดสิ มันจะปกครองประเทศไทย คุณต้องไปหาข้อมูล เขาก็ตีความของเขา เขาเลือกข้อมูล ต้องยอมรับว่ามีมุสลิมที่พูดแบบสุดโต่ง ความสุดโต่งนั้น เขาก็เอามาเผยแพร่ต่อ เอามายกตัวอย่าง เกิดเป็นการเคลื่อนไหวให้คนต่อต้านมัสยิด เวลาชาวพุทธหาข้อมูลเกี่ยวกับมุสลิมจะชอบไปหาข้อมูลที่สุดโต่งแล้วนำมายกตัวอย่าง

“ผมไม่ได้เรียกร้องให้คนอดทนหรือเข้าใจกัน บางอย่างมันเข้าใจกันยาก เข้าใจกันไม่ได้ เพราะความรับรู้ การมีชีวิต มันคนละแบบ ใครจะเป็นอะไรก็ช่างเถอะ เป็นอย่างที่เป็น เราก็เป็นคนเหมือนกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เรากำลังตระหนักคือเราทุกคนที่เป็นมนุษย์ เราต้องเคารพกันและกันในฐานะมนุษย์ การเคารพทำให้ความหวาดกลัวน้อยลงและจะหายไป จะเป็นพุทธเป็นมุสลิม ก็เป็นไป”

“กรณีขอนแก่นชัดเจนมาก มีการยกตัวอย่างในพม่าว่าทางนั้นยังไม่เอามุสลิมเลยประเทศพม่ากำลังไปได้ดี แต่โรฮิงญาเกิดความวุ่นวาย ขนาดองซานซูจียังไม่รับเลย เห็นมั๊ย เขาบอกว่าพุทธศาสนาในพม่าเข้มแข็ง จัดการได้ มีความเป็นพุทธที่เราควรจะเอาแบบอย่างเลยมีการผลักดันให้เป็นพุทธศาสนาประจำชาติ แล้วยังมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา

มากขึ้น นอกจากในวัดยังมีการรวมตัวไปดู ไปเยี่ยมวัดในพม่า

“พระมีความเห็นว่ารัฐไม่เข้มแข็งพอ รัฐอ่อนแอ เห็นมั๊ย รัฐไม่เอาพุทธศาสนา ขอบอะไรก็ไม่ได้ รัฐเอาใจอิสลาม ไปให้อิสลามสร้างมัสยิดทำไม มัสยิดใหญ่ๆ เกิดเพราะรัฐสนับสนุน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ดี มันเป็นการบริจาคจากที่อื่น เขายังบอกว่า เห็นมั๊ย ตอนที่ไหนๆ มุสลิมก็เรียกร้องให้มีที่ละหมาด สนามบินต้องมีที่ละหมาดทำไม สถานที่ราชการมีที่ละหมาดทำไม เห็นมั๊ย มันทุกอย่าง เอาทุกอย่าง เรียกร้องขอทุกอย่าง ได้ทุกอย่าง เราไปยอมมันได้ยังไง ประเทศไทยไม่เคร่งศาสนาพุทธมากพอ รัฐแบบนี้อ่อนแอมาก เราต้องทำยังไงก็ได้ให้รัฐมีความเข้มแข็งและเอาศาสนาพุทธแก้ไขปัญหทุกอย่าง ศีลธรรม คุณธรรมที่มันอย่าแยะเพราะเราไม่เคร่งศาสนา เราปล่อยปละละเลยมาตั้งนานแล้ว บอกว่าที่ประยุทธ์ปฏิวัติมา ควรใช้จังหวะนี้เชิดชูพุทธศาสนา

“ผมไปดูที่มัสยิด พบว่ามัสยิดที่นั่นไม่ได้มีความเกาะเกี่ยวกับชุมชนมาก่อน อยู่ดีๆ คุณไปซื้อที่สร้างมัสยิดเลย โดยที่ไม่สร้างความเข้าใจ ไม่เข้าไปอยู่ก่อนสักสี่ห้าปี แล้วค่อยๆ ปฏิสัมพันธ์ ค่อยๆ สร้างการยอมรับในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากมัสยิดใหญ่อีกแห่งหนึ่งในชุมชนอยู่ข้างวัดเลย อิหม่ามที่มัสยิดแห่งนี้ก็บอกว่า เจ้าอาวาสดีมากเลยนะ เขายังมาถามเลยว่า ทำไมวันนี้ไม่ได้ยินเสียงอาซาน อิหม่ามก็บอกว่าลำโพงมันเสีย ความหมายก็คือเขามีการปฏิสัมพันธ์กันก่อนหน้านี้ ก่อนที่จะสร้างมัสยิด มีการสร้างความเข้าใจกันก่อนเพื่อไม่ให้เกิดการต่อต้าน

“ความหวาดกลัวจากกรณีที่เราพบที่ขอนแก่นเกิดจากการได้รับสื่อจากโซเชียล มีเดียซึ่งผมคิดว่าเรื่องนี้น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป กับสองคืออิทธิพลของสื่อออนไลน์ทำให้เกิดกระแสการเลือกรับข้อมูลในสิ่งที่ตนเองเชื่อและขาดการปฏิสัมพันธ์กัน การรู้จักกัน เช่นเมื่อก่อนเราอยากรู้จักชุมชนมุสลิม เราก็ไปเลย แต่ตอนนี้ดูแต่ออนไลน์ แล้วพวกที่ได้รับความนิยมในออนไลน์ก็เป็นพวกสุดโต่ง คนที่พูดจาให้คนเข้าใจกัน คนดูน้อย ไม่ค่อยดัง โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางกังวลอย่างหนึ่งสำหรับผม”

ประเด็นประเด็นความสับสน

เราถามว่า แล้วจากการลงพื้นที่ ชาวมุสลิมในแต่ละแห่งต้องเผชิญเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ใดๆ บ้างหรือไม่ เอกกรินทร์เล่าว่า ยังไม่มีชาวมุสลิมคนใดเจอการด่าทอหรือเหยียดหยามน้อยก็ในขอบเขตงานศึกษาของเขา อีกทั้งยังไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อชาวมุสลิมแต่อย่างใด

“ถามว่าเขารู้สึกยังไง เขาบอกว่าเขารู้ว่าเขาเป็นคนกลุ่มน้อย เป็นคนมาใหม่ อย่างที่ขอนแก่น กลุ่มแขกปาตานีก็รู้ว่าเป็นคนมาใหม่ ผมสัมภาษณ์นายคนหนึ่งอายุ 70 กว่าแล้ว

มาจากปาชีฯ รุ่นแรก ๆ เลย ชายผ้าที่ตัวเมืองขอนแก่น แถบออก โฉย คนที่นี่ไม่มีใครไม่รู้จัก คนเฒ่าคนแก่เขารู้จักกันหมด เราก็เชื้อของเขา แต่อย่ามายุ่งกับเรา เราก็ไม่ยุ่งกับเขา ค้าขายกันไป เขาอยู่มาจนอายุ 70 กว่าแล้วก็ไม่มีเรื่องแบบนี้ คนที่อยู่ในฐานะคนกลุ่มน้อย การจัดระเบียบ จัดการตัวเอง เพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นเป็นทักษะแบบหนึ่ง แต่มุสลิมที่อยู่โดยไม่เจอความหลากหลายจะขาดทักษะมาก ๆ ในการอยู่ร่วมกับคนอื่น คนมุสลิมที่ขอนแก่น ที่เชียงใหม่ก็มีการปรับตัว อยู่ร่วมกันได้ เป็นเรื่องปกติ”

สิ่งนี้ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ การรู้จักกันในระนาบปัจเจกบุคคล มันช่วยประคับประคองไม่ให้เกิดการแสดงความรุนแรงหรือการเหยียดแบบสุดโต่ง

“ผมคิดว่าน่าสนใจ เขาปรับตัวยังไงเวลาเจอเรื่องแบบนี้ เขาบอกว่า เราอาจต้องไปเยี่ยมเยียน ไปอธิบาย เราจะพบเจอคนช่วงอายุ 50 กว่า ๆ ที่เขารู้จักกันมาก่อน เขาอธิบายลูกหลานเขา สำหรับผม ระดับปัจเจกไม่ได้เกิดปัญหา แต่ที่เกิดปัญหาจริง ๆ คือกลุ่มที่มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อการนี้โดยเฉพาะ”

สำหรับเอกรินทร์ เขาเห็นวาสังคมไทยกำลังอยู่ในภาวะสุดโต่งของคนจำนวนน้อยจาก ‘ทั้งสองฝ่าย’ ซึ่งจะทำให้คนจำนวนมากที่ไม่ได้สุดโต่งอยู่ลำบาก คำเทศนาทั้งของพุทธและอิสลามอาจทำให้หลายคนนำข้อมูลจากฝ่ายสุดโต่งมาสวมตัวและโจมตีอีกฝั่งหนึ่งแบบเหมารวม ซึ่งเขามองว่าเป็นเรื่องอันตรายในอนาคต

“ข้อเสนอของผมคือรัฐต้องวางตัวเป็นกลาง อย่าไปยุ่ง อย่าเลือกข้าง รัฐควรอยู่กับศาสนาให้น้อยที่สุด ผมเชื่อว่ารัฐแบบฆราวาสทำให้คนอยู่กันได้ ผมไม่เชื่อเรื่องรัฐอิสลาม”

พระมหากษัตริย์

เหตุนี้เอกรินทร์จึงไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับพระมหากษัตริย์ แม้ว่าเขาจะไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่พระมหากษัตริย์ก็ตาม เขาเห็นว่าหากรัฐเห็นว่าพฤติกรรมของพระมหากษัตริย์มีความผิดก็ควรใช้กระบวนการตามปกติ มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนและให้พระมหากษัตริย์ได้ชี้แจง ไม่ใช่การบังคับจับสึกเช่นที่เกิดขึ้น

“มันเป็นการแก้ไขปัญหาที่จะก่อเกิดปัญหาในอนาคต แล้วคุณจะมีมือกับแผ่นดินทำงานพระอภิชาตอย่างไร มันเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง คุณต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย”

กลัวและเกลียด

ดูเหมือนว่าความหวาดกลัวอิสลาม บางได้แผ่ขยายเป็นความเกลียดชังเสียแล้ว...

“เวลาเรากลัวของบางอย่าง อย่างกลัวผี เรากลัวสิ่งที่เราไม่รู้จัก ไม่มีความรู้กลัวไว้ก่อนกับสิ่งที่เราไม่รู้ ความรู้จะทำให้เรารู้จักและอยู่กันได้ แต่ความไม่รู้เป็นสิ่งที่น่ากลัว ศาสนาก็

บอก โรคกลัวอิสลาม ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ เมื่อไม่รู้ก็ต้องปกป้องตัวเอง ไม่อยากให้มีไม่อยากเห็น เพราะกลัวและไม่รู้จักมัน

“พอมารู้ระดับหนึ่ง ความเกลียดไม่ใช่ไม่รู้จักรู้แล้ว แต่รู้อย่างถูกต้องหรือไม่เป็นเรื่อง เราไม่เกลียดสิ่งที่เราไม่รู้จักหรอก ดังนั้น ความเกลียดอิสลามผมคิดว่าเกิดจากการที่รู้ว่ามุสลิมเป็นอย่างไร มีวัฒนธรรมต่างไปยังไง ไม่เข้ากับสิ่งที่ตัวเองเป็น คือรู้บ้างคร่าว ๆ แล้วและรู้สึกเกลียด กับสอง สิ่งที่น่าสนใจคือเวลาเราเกลียดบางสิ่งบางอย่างด้วยเหตุผลว่า ถ้ามันอยู่กับเรา มันทำให้เรารู้สึกไม่มั่นคง”

จุดอันตรายของความเกลียดอยู่ที่ว่า ถ้ามีการปลุกปั่นอารมณ์นั้น มันอาจปะทุไปสู่ความรุนแรง

“ความเกลียดที่อยู่ในฐานะปัจเจกบุคคลมันไม่มีอำนาจ แต่เมื่อถูกปลุกปั่น จัดการ รวมกลุ่ม เพื่อปฏิบัติการ มันจะควบคุมยากและนำไปสู่เหตุการณ์รุนแรง”

เราถามต่อว่า ในสังคมไทยมีโอกาสด้านการณจะลุกลามเป็นความรุนแรงหรือไม่

“ประเทศไทยในระยะใกล้ ถ้าเทียบกับกรณีอื่น ๆ ในต่างประเทศที่เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรง ผมยังไม่เห็น ผมว่าสังคมไทยมีทุนทางสังคมที่ค่อนข้างแน่น แต่มันก็ถูกใช้จนค่อยๆ หมดไป แต่ไม่ใช่ว่าไม่มีโอกาสเกิดขึ้นเลย ถ้ามันมีเงื่อนไขสองสามประการหนึ่ง-มีการจัดตั้งของกลุ่มสุดโต่งทั้งสองฝ่าย สอง-มีการสนับสนุนจากรัฐแบบใดแบบหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผมหมายถึงคนที่มีความสนใจมาเล่นเรื่องนี้ เข้าร่วม หรือผู้นำแต่ละศาสนาที่มีบทบาทมีตำแหน่งหน้าที่ มาพูด โน้มน้าว ให้เกิดเหตุ สาม-เหตุการณ์จากต่างประเทศอย่างในพม่าหรือความรุนแรงในตะวันออกกลางอาจจะนำไปสู่การลุกลาม ในโลกปัจจุบันมีโอกาสเป็นไปได้เพราะอิทธิพลจากโซเชียล มีเดีย สรุปก็คือระยะสั้นยังไม่มองไม่เห็น แต่มีข้อควรระวัง”

เราจะเลิกกลัวกันได้ยังไง

“พูดตามประสาผมนะ ผมไม่ได้เรียกร้องให้คนอดทนหรือเข้าใจกัน บางอย่างมันเข้าใจกันยาก เข้าใจกันไม่ได้ เพราะความรับรู้ การมีชีวิต มันคนละแบบ ใครจะเป็นอะไรก็ช่างเถอะ เป็นอย่างที่เป็น เราก็เป็นคนเหมือนกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เรากำลังตระหนักคือเราทุกคนที่เป็นมนุษย์เราต้องเคารพกันและกันในฐานะมนุษย์ การเคารพทำให้ความหวาดกลัวน้อยลงและจะหายไป จะเป็นพุทธ เป็นมุสลิม ก็เป็นไป

“เคารพว่าชาวมุสลิมมีอยู่จริง มีมานานแล้ว ไม่เห็นต้องกลัวอะไร มุสลิมอยู่กับสังคมไทยมานานแล้ว แต่เพราะเรากลัวตัวเราเองที่จะสูญเสียอัตลักษณ์หรือเปล่า เราจึงสร้างความหวาดกลัวหรือกลัวคนอื่น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ตัวเอง”

60

YEARS :

Srisompob

On the Path of Peace

พศ.ดร.ศรีสมภพ จิตกัณมัยศรี

60 ปี ศรีสมภพ จิตกัณมัยศรี : Footnote ชายแดนใต้

